

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן
האור החיים הק' זיע"א

בס"ה, גליון פ"ב, פר' ויגש תשפ"א

שלחן שבת עם האור החיים

דברי יהודה באזני יוסף שלא ישמעו השרים שסביב

שחשיבותו של יוסף יותר גדולה, כך יש להחמיר בעונש המזלזל בכבודו.

השרים מקיפים המלך

ונראה לבאר כל הפסוק בדרך הפשט, בהקדם ידיעת מנהג המלכים המוכבדים שהם יושבים על כסאם ומסביבם יושבים השרים והיועצים, וכשבא אדם מבחוץ לדבר עם המלך, אינו יכול להכנס ולעמוד בין המלך והשרים, אלא עומד מחוץ לשורת השרים היושבים ראשונה במלכות, ומשם אומר את דבריו אל המלך.

כך היה גם אצל יוסף, מאחר והיה משנה למלך וכל המדינה התנהגה על פיו, היה כסאו מוקף בשרי המלכות, וכשמתחילה דיבר יוסף עם האחים אודות גניבת הגביע, האם כל האחים יהיו עבדים או שרק בנימין יהיה עבד, לא נכנסו כל האחים לבין כסאות השרים והמלך אלא עמדו מחוץ לשרי המלך.

יהודה ניגש עד יוסף ממש

עתה ניגש יהודה אל יוסף עצמו, ועקף את כסאות השרים והגיע עד יוסף, ותיכף אמר לו 'בי אדוני' בבקשת התנצלות על כך שנכנס למקום שאינו ראוי לעמוד שם, וביקש לדבר עם יוסף לבד, כדי ששאר השרים לא ישמעו את דבריו, ולזה אמר יהודה 'דבר נא עבדך דבר באזני אדוני' למעט את אוזני שאר השרים שלא יגיע לאזניהם.

זלזול במלך כשמונצחו

והטעם שביקש יהודה לדבר עם יוסף לבדו הוא מפני שחשש שמא ינצח את יוסף בדבריו אליו, ואז גם אם יוסף ישיב את בנימין מכל מקום יוכל להרוג את יהודה לפי שנעשה זלזול בכבוד יוסף שראו שחזר בו, וכעין זה מסופר בגמרא (ע"ז י, ב) אודות מלך שגזר גזירה על יהודים, ואחד השרים התווכח עמו והוכיח לו שאין לגזור עליהם, וביטל המלך את הגזירה, אבל על אותו השר גזר עונש מיתה לפי שניצח את המלך.

יוסף חשוב כמלך

זה מה שהסביר יהודה ליוסף, שהוא ניגש עד אליו, ולא עמד מחוץ לשרים היושבים סביבו כפי הרגילות, לפי שרצה לדבר דבר באזני יוסף בלבד, והסיבה שרצה ששאר השרים לא ישמעו את דבריו הוא 'כי כמוך כפרעה' כיון שאני מחשיבך למלך כמו פרעה, והמנצח את המלך נענש וכיון שאני רוצה להתווכח עמך ויתכן שתקבל את דברי, על כן איני רוצה שיפגם כבוד יוסף בעיני שאר השרים היושבים סביבו, ולכך הוא ניגש אליו ממש.

ישוב כל הדקדוקים

לפי זה מתיישבים היטב כל חמשת ההערות הנזכרות, שנאמר 'ויגש' לפי שעד עתה עמד מחוץ למעגל השרים שישבו מסביב ליוסף, ועתה הוא ניגש לפני ממוחצת השרים, ונאמר 'אליו' להדגיש שהגיע עד יוסף ממש, ואז אמר לו 'בי אדוני' שמתנצל על כך שעומד במקום שאינו ראוי לו, והתחיל לבקש 'דבר נא עבדך דבר באזני אדוני' שמבקש שיוסף יתן לו רשות לדבר באופן שרק אדוני יוסף ישמעו את דבריו ולא שאר השרים. ועתה הוסיף 'ואל יחר אפך בעבדך' שלא יכעס על שעומד במקום זה שאינו הגון לו לעמוד, 'כי כמוך כפרעה', מפני שהנך חשוב בעיני כמלך, והנני חושש שאנצחך בדברי, ונמצאתי גורם זלזול בכבודך.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני דבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד, יח).

לאחר שנמצא הגביע באמתחת בנימין, והוחזרו כל האחים לבית יוסף, אמרו האחים ליוסף שכולם יהיו לו לעבדים, והשיב להם יוסף שרק בנימין שנמצאת הגניבה בידו יהיה לו לעבד, ושאר האחים ישובו לביתם. ובזה פותחת פרשתינו שיהודה חזר וסיפר ליוסף את כל מה שאירע עמם מאז שהגיעו ועד עתה, והתחנן לפניו שישלח עמהם גם את בנימין אך קודם שהתחיל יהודה לחזור על כל מה שאירע ולבקש על בנימין נאמר בפסוק הראשון, 'ויגש אליו יהודה וגו', ופסוק זה טעון ביאור מתחילתו ועד סופו.

מדוע הוצרך לגשת בדרך הפשט

א. מדוע הוצרך יהודה לגשת אל יוסף, והלא כבר עמד לפניו ודיבר עמו כמבואר בסוף הפרשה הקודמת, ומהו שנאמר 'ויגש אליו יהודה'. ואכן במדרש (בר"ר צג, ו). עמדו על זה, ונחלקו בדרשת הכתוב, שיש שפירשו שניגש למלחמה ויש שפירשו שניגש לפיוס, ויש שפירשו שניגש לתפילה, אבל כל זה הוא בדרך הדרש, אך בדרך הפשט עדיין קשה מהי גישה זו ולשם מה היה צורך בכך.

מדוע נאמר 'אליו'

ב. עוד יש לדקדק בלשון הפסוק 'ויגש אליו', שלכאורה תיבת אליו מיותרת, שהרי הדבר מובן מאליה שהוא ניגש אל יוסף, וכפי שלא נאמר בפירוש 'ויגש אל יוסף' כך לכאורה לא היה צריך לכתוב כלל 'ויגש אליו', אלא רק 'ויגש יהודה ויאמר'.

הצורך לרצותו

ג. לשון 'בי אדוני' שאמר יהודה, שפירושו בבקשה אדוני, שהוא לשון ריצוי, ויש להבין לשם מה הוצרך לרצותו, וכן מה שאמר 'ואל יחר אפך בעבדך', מדוע חשש שיחרה אפו, ואם הכוונה לחרון אף על בקשו לשחרר את בנימין, ולזה הקדים ואמר 'בי אדוני', עדיין יש להבין, מדוע הקדים זאת למה שאמר 'ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני', והלא לכאורה היה לו לסמוך זאת למה שאמר 'ואל יחר אפך בעבדך'.

'באזני' בדרך הפשט

ד. יש להבין כוונת יהודה באמרו ידבר נא עבדך דבר 'באזני אדוני', הלא ודאי שידבר כדי שישמע יוסף באזניו, וחז"ל דרשו 'כנסו דברי באזניך', אולם גם זה הוא בדרך הדרש, אבל בדרך הפשט צריך להבין מדוע הזכיר את אזני יוסף.

הכוונה ב'כי כמוך כפרעה'

ה. מה זה שסיים יוסף ואמר 'כי כמוך כפרעה', שלא מובן לגבי איזה ענין הוא בא לתת טעם, ובפשטות פירושו להגדיל כבודו של יוסף, שאומר שהוא מחשיבו כפרעה המלך בעצמו, אולם כשעוסקים בגניבת גביעו של יוסף, כ ל

אור הישועות

ישועות, סיפורים ועובדות נפלאים
בזכות רבינו

הנהגת התעקש ואף איים באיומים לא נעימים שיירד בזריזות מהמונית...

הדקל שלו, ובשלושה הנותרים שכנע אותו המתדלק כי יקנה כרטיס לוטו. הוא קיבל את הצעתו למרות שלא היה רגיל בזאת, ואכן כרטיסו זכה ב'50 אלף דולר', מלוא הסכום שלוה מהגמ"ח...

או אז הבין הלווה, שלא הפקדת הצ'ק ע"י בעל הגמ"ח היא זו שגרמה את חסימת האשראי ואת העיכוב בתחנת הדלק, אלא רצונו של הקב"ה לזכות לו 50 אלף דולר היא זו שגרמה להפקדת הצ'ק...

ראש ישיבה מארץ ישראל, ששיבתו נקלעה לקשיים כספיים, נסע בעצת רבותיו לארצות הברית להתדפק על דלתות נדיבים ולבקש מהם לתמוך בישיבה.

לא קלה היתה עבורו הנסיעה. היתה זו גלות של ממש, ארץ זרה ומנוכרת, וגעגועיו למשפחתו ולתלמידיו גברו, בעיקר מפני שההצלחה בגיוס הכספים לא האירה לו פנים, בלשון המעטה.

ערב אחד עלה על מונית בדרכו לבית אחד הגבירים, וציפיה ותקווה גדולה היתה לו מהפגישה עם גביר זה. באמצע דרך מהירה החליט הנהג הגוי כי נסיעה זו אינה מתאימה לו ופקד עליו לצאת מהמונית. כל תחנוניו של ראש הישיבה שאינו מכיר כלל את המקום, ושלפחות יסיע אותו למקום יישוב ולא יזרוק אותו כך באמצע שום מקום, לא הועילו. הנהג התעקש ואף איים באיומים לא נעימים שיירד בזריזות מהמונית.

קשה לתאר את הרגשתו של ראש הישיבה. עומד לבד באמצע כביש מהיר, אף קרן אור קלה לא היתה מסביבו שתשים אליו את מבטו ותקוותו. ברגעים הקשים הללו נזכר במשפחתו שהוא כה מצפה כבר לפגוש, תמונות מהווי הישיבה עברו במוחו והגבירו את געגועיו ורצונו כבר לשוב לביתו ולישיבתו.

ופתאום הוא רואה מרחוק שלט שמודיע כי בית קברות העירוני נמצא בסמוך. הוא התקרב לבית הקברות בתקווה שאולי שם ימצא מישהו שיוכל לעזור לו. כשהגיע לשם נקלע להלוויה עם מעט מאוד משתתפים, ומפני כבוד המת נשאר שם עד תום ההלוויה.

בתום הקבורה ניגש אחד האנשים לכל משתתפי ההלוויה וביקש ממנו להזדהות בפניו ואת מספר הטלפון שלהם. הוא לא הבין מה פשר הבקשה המוזרה, אבל הוא מסר לו את הפרטים. 'מה יש לי להפסיד?', הרהר.

לאחר שחזר אל העיר, בתחושת צער, כאב ואכזבה על הפגישה עם הגביר שהוחמצה, נשמע צלצול ממכשיר הטלפון שלו, מעברו השני של הקו היה זה אותו אדם שרשם את שמו ופרטיו בבית הקברות: "המנוחה שהשתתפת בהלווייתה", אמר לו האיש, "כתב בצוואתה לחלק את ממונה לכל מי שישתתף בהלווייתה, היכן אוכל לפגוש אותך כדי להעביר לך את הממחאה...?"

ההמחאה הגדולה שקיבל שימחה אותו מאוד והאירה את מצב־רוחו, אך יותר מכל היא חידדה בפני ראש הישיבה את הידיעה ש'כל מה שה' עושה הכל לטובה', ולא לחינם הוא זרק אותו לבית הקברות, ולמרות שזו הייתה נראית גזירה נוראה אך טוב יצא ממנה...

(מגיד מישרים הרב ישראל ליוש)

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם פי מפרתם אתי הנה פי למחיה שלחני אלקים לפניכם: הלא זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ וקהחיות לכם לפליטה גדלה: ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה פי האלקים... (מה, ה-ח).

שלוש פעמים אומר יוסף לאחיו כי לא הם אשר שלחו אותו למצרים אלא האלוקים. כפלות מכופלת זו טעונה ביאור!

ה'אור החיים' הק' מבאר, שבפעם הראשונה התייחס יוסף למעשה המכירה ממבטם של האחים, וממשיל זאת לאדם שפעל כדי לתקן דבר ונמצא מקלקל, הלא אפו על אשר גרם לעצמו. כך אמר יוסף לאחים: אל תתעצבו על שבמעשיכם גרמתם לעצמכם להתגלגל למצרים, ותחת כוונתכם להיפטר מבעל החלומות הרי אתם משתחוים אליו ומגשימים את חלומותיו, כי 'למחיה שלחני אלוקים לפניכם', ורק טוב נגרם ע"י מעשיכם.

עתה, לאחר שיוסף הרגיע את אחיו על תוצאות מעשיהם, הוא עובר לדבר על המעשה ממבט עיני המאמין בהשגחה עליונה, ומלמד את אחיו פרק באמונה: אתם סבורים כי המכירה שלכם היא זו שגרמה ליירדתי למצרים. אך האמת אינה כן, אלא כבר נגזרה גזירה שיהיה רעב בארץ במשך שבע שנים, ולשם כך שלח אותי ה', 'לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה'. 'ועתה', מסכם יוסף, אחר שידענו שגזירה של רעב קדמה ליירדתי למצרים, מבינים אנו כי "לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים..."

סיפורי השגחה רבים חווה כל אדם על בשרו בכל עת. אלו אשר ישימו על לבם יראו את יד ה' מכוונת ומפעילה את פעולותינו בכל צעד ושעל. אך ישנם סיפורים שההשגחה הפרטית בהם ניכרת לעין כל, ומאורעות אשר בתחילתם נראו כגזירות נוראיות, הפכו במהרה לבשורות משמחות. שניים מני רבים סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א:

'50 אלף דולר' סכום רב זה לווה אדם מבעל גמ"ח. הם סיכמו שהוא ירע לו את הסכום בתשלומים במזומן מדי חודש בחדשו, וכעירבון הפקיד צ'קים כמספר חודשי הפירעון. בעל הגמ"ח לא היה אמור לפרוע את הצ'קים אלא אם כן יתעכב הלווה מלשלם את התשלום החודשי במזומן.

חודש אחד שכח בעל הגמ"ח מסיכום זה והפקיד את הצ'ק. מצב חשבון הבנק של הלווה, שגם כך היה בכי רע, החמיר עוד יותר בעקבות פדיון הצ'ק והוא נחסם לאשראי...

פעם אחת בליבה של נסיעה ארוכה הוצרך הלווה למלא דלק ברכבו, אך כשהגיע לתחת הדלק נזכר כי כרטיס האשראי שלו חסום באשמתו של בעל הגמ"ח. 'מה אעשה? הרהר הלווה, 'אצטרך לבלות כאן כל הלילה עד שיאיר הבוקר ואמצא עצה להיחלץ מכאן...?!'. בצר לו ממש בכל כיסיו ובכל התאים במכונית, עד שבסייעתא דשמיא קיבץ מכאן ומשם עשרים ושלושה דולר. בעשרים מהם מילא את מיכל

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?
כתבו לנו לפקס: 077-4702681
או למייל המערכת: p0774702681@gmail.com

חייגו: 073-2951871

להאזנה לשיעורי הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מחברים לחיים

הרוצים לזכות ולקחת חלק בהפצת דברי האור החיים
נא לפנות למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס: 077-4702681

כמו כן הרוצים לתרום ספרי אור החיים הק' שבהוצאתנו לבתי כנסת נא להתקשר: 02-8043333